

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาชีพการพยาบาลจะดำรงไว้ซึ่งเกียรติภูมิสูงในสังคม และดำรงสถานภาพความเป็นวิชาชีพได้อย่างมั่นคง บุคลากรในวิชาชีพการพยาบาลจะต้องมีแนวการปฏิบัติงานการพยาบาลที่สอดคล้องตามความคาดหวังของสังคมและผู้ใช้บริการ ซึ่งการปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการทุกคนนั้น สมาชิกใหม่ของวิชาชีพการพยาบาลจะได้รับการถ่ายทอดแบบแผนการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของพยาบาล โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) ทั้งในด้านสถานภาพ บทบาท ค่านิยม และทักษะสู่สมาชิกใหม่ ทำให้บุคคลที่มีบทบาทเป็นพยาบาลวิชาชีพพยายามปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ เพื่อดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานเฉพาะแบบของวิชาชีพการพยาบาล (นันทนา น้าฝน, 2538: 34-35)

จากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์เพิ่มมากขึ้นนั้น ส่งผลให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้คนในสังคมเกิดความเครียดในการดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อนมากขึ้น อีกทั้งนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นประเทศที่พัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม(NICS) ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพตามมา เช่น ปัญหามลพิษและสารพิษจากสิ่งแวดล้อม ปัญหาชุมชนแออัด อุบัติเหตุจากเครื่องจักรกล เป็นต้น และจากข้อมูลของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าประชาชนมีอายุยืนยาวขึ้น กล่าวคือ วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนสูงขึ้น ซึ่งการที่จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นนี้ก่อให้เกิดปัญหาและความต้องการการดูแลที่ซับซ้อนและต้องการผู้ดูแลเพิ่มขึ้น อีกทั้งระยะเวลาการรักษาในโรงพยาบาลที่สั้นลง ค่ารักษาพยาบาลที่มีราคาสูงขึ้น จำนวนผู้ป่วยเรื้อรังมีจำนวนเพิ่มขึ้น และมีปัญหาโรคที่เกิดจากพฤติกรรมและวิถีการดำเนินชีวิต เช่น โรคอ้วน โรคติดคอ ฯลฯ ที่นับวันจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพและความต้องการการพยาบาลที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งผลจากการขยายตัวของเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจบริการทางสุขภาพ และปัจจุบันประชาชนมีความต้องการการบริการด้านสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้น แต่เนื่องจากโรงพยาบาลของรัฐที่มีอยู่ไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง การขยายบริการก็เป็นไปอย่างล่าช้า ประชาชนที่มีรายได้ปานกลางขึ้นไป จึงหันมาใช้บริการของโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งได้รับความ

สะดวกและบริการที่น่าประทับใจกว่า (จรินทร์ เจริญศรีวัฒนกุล, 2535: 73) จากจำนวนโรงพยาบาลเอกชนที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการแข่งขันของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนเป็นไปอย่างกว้างขวางและรุนแรง ในเรื่องของคุณภาพผลผลิตและการบริการที่ประทับใจผู้ป่วยที่เข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งต้องเสียค่าบริการที่แพงเพื่อแลกกับบริการที่ได้รับ ดังนั้นผู้ใช้บริการย่อมมีความคาดหวังว่าจะได้รับบริการที่มีคุณภาพและบริการที่ประทับใจ มีความเหมาะสมและคุ้มค่ากับค่าบริการที่จ่ายไป (ศิริพร ตันติพลวินัย, 2537) และถ้าผู้ใช้บริการให้บริการตรงกับที่ผู้ใช้บริการคาดหวังไว้ ผู้ใช้บริการจะรู้สึกว่าการนั้นมีคุณภาพ

จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อการจัดการศึกษาพยาบาลเป็นอย่างมาก เนื่องจากการจัดการศึกษาพยาบาลมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพ สามารถให้การดูแลผู้ใช้บริการและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังที่ ละออ หุตางกูร (2534: 34-37) ได้เสนอข้อคิดในการจัดการศึกษาพยาบาลในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2535-พ.ศ.2544) ไว้ว่าควรจัดการศึกษาเพื่อเสริมประสิทธิภาพของพยาบาลในการประกอบวิชาชีพในสังคมที่เปิดรับนานาชาติมากขึ้น พัฒนาความสามารถของพยาบาลในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร พัฒนาอิสระภาพในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล พัฒนาสมรรถภาพและคุณภาพในการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลให้แก่สังคม เสริมสร้างเจตคติและความสมัครใจของผู้จบการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการพยาบาล ดังนั้นพยาบาลรุ่นใหม่นอกจากจะต้องมีความรู้ความสามารถด้านการพยาบาลแล้วยังจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และสามารถให้บริการการพยาบาลที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคม

การที่พยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาจะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่เพียงใด ขึ้นอยู่กับการได้รับการศึกษาอบรมตามหลักสูตรการศึกษาวชิการพยาบาล การได้มีโอกาสฝึกหัดสวมบทบาท และปฏิบัติการพยาบาลในบทบาทหน้าที่พยาบาลวิชาชีพในสถานการณ์จริง ตลอดจนการได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในวิชาชีพการพยาบาล(ประนอม โอทกานนท์, 2528) ในการแสดงบทบาทของพยาบาลวิชาชีพนั้น พยาบาลจะต้องแสดงบทบาทของตนทั้งที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้บริการ ผู้ร่วมงาน และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม ซึ่ง สุจินต์ วิจิตรกาญจน์ (2520 อ้างถึงใน สุวรรณ สุธรรมนิรันดร์, 2530: 32) ได้สรุปหน้าที่รับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพที่เกี่ยวกับการบริการ คือ ให้บริการพยาบาลแก่ประชาชนอย่างมีทักษะ ถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่นักศึกษาพยาบาล ประชาชนและผู้ใช้บริการ ให้ความร่วมมือและมีสัมพันธภาพอันดี เป็นผู้แนะแนวและให้คำปรึกษาหารือ ปลุกปลอบใจ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้วิชาชีพเป็นที่ยกย่องแก่คนทั่วไป นอกจากนี้จะต้องปฏิบัติงานโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่ได้ศึกษาแล้ว ต้องมีการตัดสินใจด้วยเหตุผลและมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ และลักษณะของการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพนั้นต้องให้

บริการทั้งในโรงพยาบาล และในชุมชน ดูแลทั้งบุคคลที่เจ็บป่วยและบุคคลที่มีสุขภาพดี การบริการจึงต้องครอบคลุมกิจกรรมการพยาบาลทั้ง 4 ด้าน คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพ แต่ลักษณะการบริการที่เน้นหนักไปทางใดนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมของการให้บริการการพยาบาล (นันทนา น้ำฝน, 2538: 33) จากการศึกษาของ สุชาติ เสตพันธ์ (2530: 59-60) พบว่า พยาบาลวิชาชีพยังไม่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาททั้ง 4 มิติได้อย่างครบถ้วน นอกจากนั้นยังพบว่า การปฏิบัติการพยาบาลไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณเท่าที่ควร ดังผลการวิจัยของ นฤมล ปทุมารักษ์ (2529) ที่พบว่า พยาบาลวิชาชีพจะมีพฤติกรรมแบบมุ่งดูแลคน ขณะที่ให้การพยาบาลผู้ป่วยที่รู้สึกสูงกว่าการพยาบาลผู้ป่วยที่ไม่รู้สึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในด้านการแสดงสีหน้าและสายตา ด้านการพูดที่แสดงความเคารพในความเป็นบุคคลของผู้ใช้บริการ ด้านการพูดเพื่อประคับประคองจิตใจของผู้ใช้บริการและด้านการสัมผัสผู้ให้บริการ ประกอบกับปัจจุบันสถานบริการสุขภาพและหน่วยงานต่างๆที่เป็นผู้ใช้พยาบาลวิชาชีพ ตลอดจนประชาชนที่ใช้บริการยังไม่พอใจเต็มที่ต่อคุณภาพของบุคลากรในระดับนี้ (พวงรัตน์ บุญญานุกรณ์, 2535: 895; ละออ หุตางกูร, 2535: 5) ทั้งนี้สืบเนื่องจากพยาบาลวิชาชีพไม่ได้แสดงคุณลักษณะที่แสดงถึงควมมีคุณภาพของตัวพยาบาล แต่จะปรากฏในลักษณะของความชาเย็น (insensitive) ความไม่เอาใจ (incaring) การไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ (สิวลี ศิริไล, 2539: 11)

จากคำกล่าวที่ว่า คุณภาพของงานต้องอาศัยควมมีคุณภาพของผู้ทำงานฉันใด คุณภาพการพยาบาลต้องอาศัยควมมีคุณภาพของบุคคลผู้ปฏิบัติการพยาบาลฉันนั้น ดังนั้นการที่พยาบาลวิชาชีพจะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ให้บริการที่มีคุณภาพ มีคุณค่าแก่ผู้บริการและพิสูจน์ให้เห็นความสำคัญได้นั้น ย่อมต้องอาศัยควมมีคุณภาพของตัวพยาบาลวิชาชีพเอง (ฟาริดา อิบราฮิม, 2524: 58) เนื่องจากลักษณะการทำงานในหน้าที่รับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพเป็นงานที่กระทำต่อมนุษย์ ต้องดูแลรับผิดชอบชีวิตผู้บริการตลอด 24 ชั่วโมง พยาบาลจึงต้องเป็นผู้มีความเสียสละ มีความอดทนสูงและจำเป็นต้องมีคุณลักษณะเฉพาะด้านอื่นๆ แตกต่างจากผู้มิได้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งคุณภาพของพยาบาลวิชาชีพเกิดได้จากความเจริญในคุณสมบัติ 3 ด้าน คือ ความรู้และสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรมและบุคลิกภาพที่ฝึกแล้ว (ละออ หุตางกูร, 2535: 2) และเมื่อเอ่ยถึงพยาบาล คุณลักษณะที่ทุกคนนึกถึง คือ ผู้ที่นุ่มนวล อ่อนหวาน มีเมตตา กรุณา อดทน เสียสละ และคิดถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน (จุฬาลักษณ์ ธีรัตน์พันธุ์, 2533: 16) คุณลักษณะดังกล่าวเป็นความคาดหวังของบุคคลทั่วไป ซึ่งพรจันทร์ สุวรรณชาติ (2525: 6) กล่าวไว้ว่า ผู้บริการและครอบครัว รวมทั้งประชาชนทั่วไปต้องการพยาบาลที่ทำหน้าที่แทนมารดา ให้ความเมตตา ให้กำลังใจ ให้ความอบอุ่นและมีความเห็นอกเห็นใจ แพทย์คาดหวังให้พยาบาลเป็นบุคคลที่ทำงานได้รอบด้าน เป็นนักปฏิบัติทั่วไป และมีทักษะพิเศษที่แตกต่าง

กันในการให้การพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการในหน่วยพิเศษต่างๆ ผู้บริหารโรงพยาบาลคาดหวังให้พยาบาลสามารถทำหน้าที่ในหลายๆด้าน และผู้บริหารการพยาบาลต้องการให้บริการการพยาบาลมีคุณภาพมากเท่ากับปริมาณ

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทพยาบาลวิชาชีพให้สอดคล้องกับที่สังคมคาดหวังนั้น มีอาจดำเนินไปด้วยดีได้ ถ้าบุคคลผู้ดำรงบทบาทประสบกับภาวะความเครียดในบทบาทที่มีความรู้สึกถูกกดดัน คับข้องใจ มีความยากลำบากในการดำรงบทบาท อันเกิดขึ้นจากความคาดหวังในบทบาท และความสามารถในการแสดงออกตามบทบาทไม่สอดคล้องกัน ซึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อพยาบาลไม่สามารถใช้ทักษะหรือความสามารถของตนเองผสมผสานไปกับหน้าที่ตามบทบาทที่ตนได้รับ หรืออาจเกิดจากพยาบาลที่มีค่านิยมและการรับรู้ต่อบทบาทแตกต่างไปจากที่สังคมคาดหวัง (Hardy and Conway, 1988) และผลกระทบนั้นทำให้พยาบาลวิชาชีพเหนื่อยหน่ายในงาน ขวัญและกำลังใจลดลง อัตราการเข้าออกจากงานสูง การออกจากวิชาชีพสูง เป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยทางกาย ความกดดันทางอารมณ์ ความวิตกกังวลและความคับข้องใจ ซึ่งกรองแก้ว อยู่สุข(2535:13)ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อคนไม่แน่ใจในสถานการณ์ใดควรจะทำปฏิบัติตนอย่างไร และเมื่อเกิดความขัดแย้งในบทบาทขึ้นมาพร้อมๆกันด้วย จะทำให้ความพอใจในงานและความผูกพันของคนที่มีต่อองค์กรมีแนวโน้มที่จะลดลง จากงานวิจัยของ McGrath and Princeton (1992) พบว่า พยาบาลจบใหม่ที่มีประสบการณ์ในการทำงานครั้งแรกนั้นมีความยากลำบาก สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างบทบาทของนักศึกษาพยาบาลกับพยาบาลวิชาชีพคือ บทบาทที่สร้างสรรค์ความเป็นวิชาชีพกับความขัดแย้งภายในของบุคคล ส่งผลให้เกิดความสูญเสียอย่างร้ายแรงได้ เนื่องจากพยาบาลจบใหม่ที่เริ่มปฏิบัติงานในคลินิก พบว่าการปฏิบัติงานของเขานั้นไม่เป็นที่พึงประสงค์และไม่อยู่ในระดับที่คาดหวังไว้ของหัวหน้าพยาบาล พยาบาลประจำการ แพทย์ และผู้บริหารโรงพยาบาล ผลคือเขาไม่ได้รับการมอบหมายให้ดูแลผู้ใช้บริการ ทำให้ไม่ได้รับประสบการณ์ในการให้การพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Benner (1984: 21) ที่กล่าวว่า ผู้ปฏิบัติงานใหม่ในหน่วยงานหรือที่เรียกว่าพยาบาลอ่อนหัด(Novice) เป็นผู้ที่ขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติไม่ทราบว่าทำอะไร ทำอย่างไรเมื่อเข้าสู่สถานการณ์นั้น เพื่อที่จะพัฒนาทักษะและพัฒนาการนำความรู้ที่เรียนมาใช้ในการปฏิบัติ พยาบาลเหล่านี้มักต้องพึ่งกฎเกณฑ์ที่ศึกษามาเป็นหลักและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพราะยังขาดความสามารถที่จะเชื่อมโยงการปฏิบัติกับสถานการณ์แวดล้อม (context) จึงดูเหมือนว่าสิ่งที่ปฏิบัติหรือแสดงออกมานั้นอาจจะไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ ในขณะที่ผู้ร่วมงานอาจมีความคาดหวังต่อการปฏิบัติของพยาบาลเหล่านี้แตกต่างไปจากความสามารถจริงที่เป็นอยู่ จึงทำให้พยาบาลจบใหม่เกิดความรู้สึกเครียด เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคยหรือไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เช่นเดียวกับแนวคิดของ Kramer (1974: 9) ได้กล่าวว่า พยาบาลจบใหม่ต้องเผชิญและปรับตัวกับสิ่งต่างๆ ในสภาพ

ความเป็นจริงที่ปรากฏในการปฏิบัติงานซึ่งแตกต่างจากที่เคยเรียนรู้มา ระดับความคาดหวังจากผู้ให้บริการที่อาจมีมากกว่าระดับความสามารถที่มีอยู่ของพยาบาลจบใหม่ในขณะนั้นจึงก่อให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง แรงจูงใจ ความพึงพอใจ ความผูกพันและค่านิยมในวิชาชีพจึงอาจลดลงได้ในช่วง 6 เดือนแรกของการปฏิบัติงาน (McCloske and McCain, 1987: 22) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ยูพาพิน สิริโพธิ์งาม, สายพิน รัตนเรืองวัฒนา และนิโรบล กนกสุนทรรัตน์ (2540: 10-11) ได้ศึกษาสถานการณ์ในการปฏิบัติงานในช่วง 3 เดือนแรกของพยาบาลจบใหม่ พบว่าสถานการณ์ที่ทำให้มีความยากลำบากหรือความเครียดนั้น ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 28.8 เป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างบุคคล สถานการณ์เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยหนัก/วิกฤติ และความรู้สึกลดประสิทธิภาพในการปฏิบัติร้อยละ 19.7 เท่ากัน สถานการณ์ที่เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรหรือหน่วยงาน ร้อยละ 18.2 และน้อยที่สุดร้อยละ 13.6 คือ สถานการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมการการปฏิบัติการพยาบาล

นอกจากนี้ พบว่าปัจจุบันมีประเด็นปัญหาจากคุณภาพบัณฑิตทางการพยาบาล ซึ่งสิระยา สัมมาวาจ (2539: 233) ได้สรุปปัญหาคุณภาพของบัณฑิตทางการพยาบาลจากหลายมุมมอง ทั้งจากอาจารย์พยาบาล ผู้บริหารการพยาบาลและพยาบาลประจำการ ตลอดจนผู้ใช้บริการไว้ดังนี้ 1) ประสิทธิภาพเชิงวิชาชีพไม่พร้อมหรือไม่เพียงพอต่อการทำงานตามมาตรฐานของวิชาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วยังต้องมีการสอนและแนะนำอย่างใกล้ชิดไปอีก 1-2 ปี จึงจะสามารถทำงานได้เต็มที่ จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของตลาดทางด้านบริการและปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน 2) ความรู้ทั่วไปในการทำงานร่วมกับผู้อื่นยังไม่เพียงพอ เช่น มนุษยสัมพันธ์ มารยาททางสังคมตลอดจนการใช้ภาษา ซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการสื่อสาร 3) การเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันหล่อหลอมให้คนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและค่านิยมในชีวิต เช่น การมองตนเองเป็นหลัก คำนิ่งถึงผลประโยชน์ของตนเองก่อน สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบในคุณธรรมและจริยธรรมในเชิงวิชาชีพ 4) ขาดวินัยในการยอมรับและเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม เช่น การเข้าเรียนสาย พุดคุยเสียงดังขณะฟังบรรยาย เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อการบริหาร การพัฒนา และคุณภาพของการบริการ ดังนั้น ถ้าบัณฑิตทางการพยาบาลมีคุณภาพด้อยลงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบได้ครบถ้วน ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งกับผู้ใช้บริการและภาพลักษณ์ของวิชาชีพการพยาบาล

สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน มีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถออกไปปฏิบัติงานด้านการบริการให้แก่สังคมและประเทศชาติ อีกทั้งในปัจจุบันวิชาชีพพยาบาลถือว่าเป็นวิชาชีพที่ขาดแคลน การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนนั้น ส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของแหล่งฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งได้จัดให้นักศึกษาฝึก

ปฏิบัติการในโรงพยาบาลของรัฐบาลหลายแห่ง นักศึกษาจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปหลายครั้ง ทั้งความเชื่อที่นำไปสู่การปฏิบัติที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติไม่แน่ใจว่าจะปฏิบัติอย่างไร และในโรงพยาบาลของรัฐบาลยังประสบปัญหาการขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพทำให้ภาระงานของพยาบาลมาก ลักษณะของการพยาบาลจึงมุ่งงาน ปฏิบัติงานโดยใช้เวลาเป็นเครื่องตัดสินมากกว่าคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้บริการ ประกอบกับปัจจุบันมีการฝึกภาคปฏิบัติในโรงพยาบาลเอกชน บางครั้งประสบปัญหากับการที่ผู้ใช้บริการไม่ยอมรับการบริการของนักศึกษาพยาบาล อาจส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเครียดและเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพ ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์พยาบาลฝ่ายการศึกษาได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงสนใจที่จะศึกษาความพร้อมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นถึงระดับของความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้พร้อมที่จะก้าวเข้าสู่พยาบาลวิชาชีพ ซึ่งเป็นก้าวที่สำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความเชื่อที่ว่าบุคคลใดที่มีความพร้อมในการกระทำกิจกรรมใดๆมากกว่า ย่อมจะกระทำสิ่งนั้นได้ดีกว่าบุคคลที่มีความพร้อมน้อยกว่า

1.2 ปัญหาการวิจัย

1. นักศึกษาพยาบาลมีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพด้านต่างๆ ได้แก่ บทบาทผู้ให้การดูแล บทบาทครู บทบาทผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ บทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทผู้ร่วมงาน บทบาทผู้ปกป้องผู้ใช้บริการ บทบาทนักวิชาการและนักวิจัย และบทบาทผู้ประสานด้านศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับใด

2. นักศึกษาพยาบาลที่มีความแตกต่างกันในเรื่อง คະแนนเฉลี่ยสะสม เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล และประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก จะมีความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพด้านต่างๆ แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ บทบาทผู้ให้การดูแล บทบาทครู บทบาทผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ บทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทผู้ร่วมงาน บทบาทผู้ปกป้องผู้ใช้บริการ บทบาทนักวิชาการและนักวิจัย และบทบาทผู้ประสานด้านศาสนาและวัฒนธรรม

2. เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล
จำแนกตาม คะแนนเฉลี่ยสะสม เจตคติต่อวิชาชีพ และประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก

1.4 แนวเหตุผลและสมมติฐานของการวิจัย

ความพร้อมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ เป็นจุดมุ่งหมาย
สำคัญของสถาบันการศึกษาพยาบาลที่มีหน้าที่ในการเตรียมบุคลากรทางการพยาบาลให้ก้าวออกไปเป็น
พยาบาลที่สมบูรณ์แบบ คือ มีความรู้ดี มีความชำนาญในเทคนิคทางการพยาบาล และมีคุณธรรม
จริยธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมไทย นอกจากนี้วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะของการ
ปฏิบัติในรูปของการให้บริการ ซึ่งเป็นการปฏิบัติโดยตรงต่อมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
พยาบาลต้องรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ ต้องตัดสินใจแก้ปัญหาผู้ใช้บริการที่เกิดขึ้นมาอย่างกระทันหัน ได้
รวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำตลอดเวลา ดังที่ Thompson (1993) กล่าวว่า วิชาชีพการพยาบาลเป็น
วิชาชีพที่ไม่อยู่นิ่ง ศาสตร์และองค์ความรู้ทางการพยาบาลมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จากความเจริญ
ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการการบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพ และทันสมัย
เพิ่มขึ้น เป้าหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาพยาบาล จึงมุ่งหวังที่จะเตรียมนักศึกษาพยาบาลให้พร้อมที่จะ
ทำหน้าที่ให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยใน
ปัจจุบัน และสามารถปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพได้อย่างมีคุณภาพ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรที่
คาดว่าจะส่งผลต่อความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ยสะสม

คะแนนเฉลี่ยสะสม คือ ตัวบ่งชี้ถึงระดับความรู้ความสามารถของบุคคล อันเกิดจากการ
เรียนการสอน ซึ่งผลจากการเรียนการสอนนั้นจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและมี
ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝน อบรม หรือจากการสอนไปในทางที่พึงประสงค์ ซึ่งโดย
ทั่วไปแล้วจะวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการหาค่าคะแนนเฉลี่ยสะสม ดังนั้นการวัดผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียน จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือสัมฤทธิ์ผลของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าใด มี
ความสามารถชนิดใด (สุนีย์ ละกำป็น, 2530)

Koemer(1981: 46)ศึกษาพบว่า ผู้ที่ได้คะแนนดี หรือเต็มเฉลี่ยสูงจะมีความสัมพันธ์ทางบวก
กับความสามารถในการปฏิบัติงาน ซึ่งตรงกับงานวิจัยของอัจฉรา เดชขุน (2535: 72) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์
ทางการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงนิมิตกับความสามารถในการปฏิบัติงาน และCombs and Snygg (1959
อ้างถึงใน สมพร สุทัศน์ีย์, 2530: 39) กล่าวว่า คนเราจะเรียนรู้ว่าตนเองมีความพร้อมนั้น มิใช่เกิดจาก

ความล้มเหลวแต่เกิดจากความสำเร็จ ความสำเร็จจะช่วยให้บุคคลมีทัศนคติที่ดี มีแรงจูงใจในการทำสิ่งต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือพูดอีกนัยหนึ่งว่า ความสำเร็จเปรียบเสมือนรางวัลหรือแรงเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม

เมื่อคะแนนเฉลี่ยสะสมเป็นความสามารถทางสติปัญญา ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ และเป็นผลของกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลศาสตร์ และเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นคะแนนเฉลี่ยสะสม จึงสามารถจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

เจตคติต่อวิชาชีพทางการพยาบาล

เจตคติเป็นความรู้สึก ความเชื่อ และท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกในทางชอบหรือ ไม่ชอบ และมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นตามความรู้สึกดังกล่าว (วารินทร์ สายโฮบเอื้อ และสุนีย์ ธีรดากร, 2522: 125) เจตคติเป็นเรื่องสำคัญต่อสถาบันการศึกษาและวิชาชีพ เพราะเจตคติมีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคล (รุ่งทิวา จักรกร, 2527) ผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ จะมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาเล่าเรียน และสนใจที่จะพัฒนาการพยาบาลให้มีประสิทธิภาพ (พัฒน์วดี เสรินทวัฒน์ และจริยาวัตร คมพยัคฆ์, 2531)

การประกอบวิชาชีพการพยาบาลให้ประสบความสำเร็จและอยู่ในวิชาชีพได้เป็นเวลานาน ต้องอาศัยแรงจูงใจภายใน ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติงานพยาบาลต้องอยู่กับความทุกข์ทรมาน ต้องเสียสละ และอดทนเป็นอย่างมาก หากผู้ปฏิบัติงานขาดความมั่นคงทางใจก็จะเกิดความท้อแท้ เบื่อหน่ายได้ง่าย และโยกย้าย ลาออก จนถึงเปลี่ยนอาชีพไปในที่สุด (ฟาริดา อิบราฮิม, 2523: 152) ซึ่งสอดคล้องกับ พวงเพ็ญ ชูณหปราณ (2535: 16) ที่ได้กล่าวไว้ว่า วิชาชีพการพยาบาลมีแต่การให้บริการ เสียสละเพื่อผู้อื่น ต้องทำงานอยู่ในบรรยากาศความทุกข์ทรมาน ความเจ็บป่วย ความเสี่ยงต่อการติดโรค มีการทำงานยามวิกาล ทำให้คุณภาพชีวิตได้รับผลกระทบ ดังนั้น การมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ เนื่องจากคนที่คนมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใดจะทำให้บุคคลนั้นรับรู้ ติความ และเข้าใจสิ่งนั้นในสภาพแวดล้อมต่างๆ อย่างมีความหมายสำหรับเขา (ธีระพร อูวรรณ โณ, 2533)

ประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก

การฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย จะช่วยให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จริงในการดูแลผู้ให้บริการ ได้เผชิญกับปัญหาจริง และสามารถนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล นักศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการตัดสินใจ ฝึกที่จะรับผิดชอบในเรื่องงานด้วยตัวของเขาเอง (Reilly and Oermann, 1992) สอดคล้องกับ Bratton (1961) ที่ได้ให้ความเห็นว่า

การศึกษาภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่างๆ เช่น การตัดสินใจ การนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้อย่างเหมาะสม เป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษารู้จักคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา ตลอดจนให้การพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการ โดยตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาของผู้ใช้บริการและครอบครัวในทุกด้าน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าการปฏิบัติการทางคลินิกที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการผสมผสานระหว่างความรู้จากประสบการณ์ (Experiential wisdom) และความรู้ที่นำมาเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ ดังที่ Benner, Tanner and Chesla (1993: 15) กล่าวไว้ว่า พยาบาลผู้ที่มีพื้นฐานที่ดีและมีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลจะมีการปฏิบัติการที่ถูกต้องได้ผลดี และพัฒนาความชำนาญจากความรู้ใหม่ๆ ได้รวดเร็วกว่าพยาบาลที่ปฏิบัติการทางคลินิก โดยใช้ประสบการณ์และความเคยชินเพียงอย่างเดียว

คุณภาพของการศึกษาจะดีได้ต่อเมื่อนักศึกษาสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อนักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงที่ดี คือ ได้ฝึกปฏิบัติให้รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา และที่สำคัญที่สุด คือ ได้เคยปฏิบัติมาแล้วจริงๆ เท่านั้น

จากแนวคิดที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูง ปานกลาง และต่ำ จะแตกต่างกัน
2. ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลที่มีเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลต่างกัน จะแตกต่างกัน
3. ความพร้อมในการปฏิบัติ บทบาทพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์การพยาบาลในคลินิกต่างกันจะแตกต่างกัน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ 8 บทบาท ตามการรายงานของนักศึกษาพยาบาลเท่านั้น
2. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน ปีการศึกษา 2540 จำนวน 7 สถาบัน คือ วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์, คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยคริสเตียน, คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชัน, คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ, คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต และคณะพยาบาลศาสตร์คามิลเลียน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

คะแนนเฉลี่ยสะสม

เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล

ประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ ความพร้อมในบทบาทผู้ให้การดูแล บทบาทครู บทบาทผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ บทบาทผู้นำและผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง บทบาทผู้ร่วมงาน บทบาทผู้ปกป้องผู้ใช้บริการ บทบาทนักวิชาการและนักวิจัย และบทบาทผู้ประสานด้านศาสนาและวัฒนธรรม

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

นักศึกษาพยาบาล จากสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนรายงานประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก และความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพของตนเองได้ตรงตามสภาพความเป็นจริง

1.7 คำจำกัดความ

ความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ หมายถึง นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีการรับรู้และรายงานว่าตนเองมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติ หรือดำเนินกิจกรรมการพยาบาลในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ รวม 8 ด้าน ได้แก่ บทบาทผู้ให้การดูแล บทบาทครู บทบาทผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ บทบาทผู้นำและผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง บทบาทผู้ร่วมงาน บทบาทผู้ปกป้องผู้ใช้บริการ บทบาทนักวิชาการและนักวิจัย และบทบาทผู้ประสานด้านศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความพร้อมในบทบาทผู้ให้การดูแล หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับตนเองว่ามีความสามารถในการเป็นผู้ให้การดูแลทั้งในบทบาทที่อิสระ ได้แก่ การประเมินภาวะสุขภาพ การคัดกรองผู้ใช้บริการ การพยาบาลในภาวะฉุกเฉิน และสามารถปฏิบัติงานดูแลที่กึ่งอิสระและไม่อิสระ ได้แก่ การให้ยา การเตรียมผ่าตัด การเตรียมการตรวจพิเศษต่างๆ ทั้งนี้ต้องตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ และให้การดูแลโดยครอบคลุมกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพ ทั้งที่ในสถานบริการ ที่บ้าน และในชุมชน

2. ความพร้อมในบทบาทครู หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับตนเองว่ามีความสามารถในการสอนและให้ข้อมูลแก่ผู้ใช้บริการเกี่ยวกับความเจ็บป่วย การใช้ยา การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพและการปรับตัวให้เข้ากับการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป ทั้งขณะที่อยู่ในโรงพยาบาลและที่บ้าน ให้ความรู้แก่ชุมชนในการป้องกันโรค การป้องกันอุบัติเหตุต่างๆ และการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม ให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานในการให้บริการที่มีคุณภาพและประหยัดทรัพยากร เป็นแบบอย่างแก่นักศึกษาในการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานสูงและมีจริยธรรม

3. ความพร้อมในบทบาทผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับตนเองว่ามีความสามารถในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ใช้เทคนิคการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ กระตุ้นให้ผู้ใช้บริการเปิดเผยความรู้สึก เข้าใจและวิเคราะห์ปัญหาของตน หาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดด้วยตนเอง ค้นหาแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ผู้ใช้บริการ ให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือผู้ใช้บริการที่อยู่ในวาระสุดท้ายของชีวิต ให้คำปรึกษาทางด้านจิตวิญญาณ และตอบสนองความต้องการทางด้านอารมณ์แก่ผู้ใช้บริการและครอบครัว

4. ความพร้อมในบทบาทผู้นำและผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับตนเองว่ามีความเป็นผู้นำ กล้าแสดงความคิดเห็นและกล้าตัดสินใจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มอบหมายงานตามความสามารถของผู้ร่วมงาน มีศิลปะในการชักจูงผู้อื่นให้ร่วมมือในการทำงาน ชี้นำให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามได้ รู้จักยกย่องชมเชยกับความสำเร็จของผู้อื่น และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ใช้เทคนิค กลยุทธ์และความคิดสร้างสรรค์เพื่อโน้มน้าวผู้ที่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงในหน่วยงาน กล้าเสี่ยงที่จะริเริ่มงานใหม่ๆ และเปลี่ยนแปลงผู้ใช้บริการและครอบครัวให้มีเจตคติและพฤติกรรมอนามัยที่ถูกต้อง

5. ความพร้อมในบทบาทผู้ร่วมงาน หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับตนเองว่ามีความสามารถในการเป็นผู้ร่วมงาน สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรอื่นในทีมสุขภาพ เข้าใจในความแตกต่างของบุคคล เรียนรู้งานและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้บริการ สื่อความต้องการของผู้ใช้บริการให้ทีมสุขภาพทราบ และพัฒนาทักษะการดูแลให้สอดคล้องกับการรักษาพยาบาลของทีมสุขภาพ

6. ความพร้อมในบทบาทผู้ปกป้องผู้ใช้บริการ หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับตนเองว่ามีความสามารถในการดูแลปกป้องและพิทักษ์สิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ใช้บริการ การปฏิบัติบทบาทนี้จะต้องทำหน้าที่ 3 ด้าน คือ 1) เป็นผู้ปกป้องให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้บริการ 2) ทำหน้าที่เป็นตัวกลางช่วยประสานงานระหว่างผู้ใช้บริการและบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) พินิจรักษาผลประโยชน์ของผู้ใช้บริการ

7. ความพร้อมในบทบาทนักวิชาการและนักวิจัย หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับตนเองว่ามีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้เรื่องศาสตร์ทางการแพทย์พยาบาลและศาสตร์อื่นๆที่เกี่ยวข้องและนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ศึกษาความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆทางการแพทย์และการพยาบาลเสมอ เผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เห็นคุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัย นำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และให้ความร่วมมือกับผู้ที่ทำงานวิจัย

8. ความพร้อมในบทบาทผู้ประสานด้านศาสนาและวัฒนธรรม หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับตนเองว่ามีความสามารถในการเรียนรู้ลักษณะวัฒนธรรมและศาสนาของผู้ใช้บริการซึ่งมีผลต่อการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันของเขา ชักประวัติและประเมินสภาพเพื่อนำมาวางแผนการพยาบาล ให้การพยาบาลได้สอดคล้องและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับระบบความเชื่อของผู้ใช้บริการ

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2540

คะแนนเฉลี่ยสะสม หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมรวมทั้งการศึกษาในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่เข้าศึกษาในสถาบันจนถึงภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. คะแนนเฉลี่ยสะสมสูง	คือ	เกรดเฉลี่ย 3.00 - 4.00
2. คะแนนเฉลี่ยสะสมปานกลาง	คือ	เกรดเฉลี่ย 2.50 - 2.99
3. คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ	คือ	เกรดเฉลี่ย ต่ำกว่า 2.50

เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกโน้มเอียงทางจิตใจของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อวิชาชีพการพยาบาล โดยวัดเจตคติ 6 ด้าน คือ ด้านการยอมรับของสังคม ด้านลักษณะของวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ให้บริการและครอบครัว ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ และด้านองค์กรวิชาชีพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการยอมรับจากสังคม ครอบคลุม ความมีเกียรติของวิชาชีพ ฐานะของวิชาชีพ การยกย่องจากสังคม ประโยชน์ของวิชาชีพต่อสังคม
2. ด้านลักษณะของวิชาชีพ ครอบคลุม ความมีเอกลักษณ์ของวิชาชีพ ความรับผิดชอบ การเสียสละต่อสังคม ความมีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม

3. ด้านการปฏิบัติงาน ครอบคลุม ช่วงเวลาในการปฏิบัติงาน ผลกระทบต่อภาวะสุขภาพ ด้านร่างกายและจิตใจ ความภาคภูมิใจในงานและโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อ

4. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ให้บริการและครอบครัว ครอบคลุม ลักษณะของ ความสัมพันธ์ต่อผู้ร่วมงาน ผู้ให้บริการและครอบครัว ความร่วมมือและความขบถองจากผู้ร่วมงาน ผู้ให้บริการและครอบครัว

5. ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ ครอบคลุม ความทัดเทียมกับวิชาชีพอื่นและ โอกาสในการศึกษาต่อ

6. ด้านองค์กรวิชาชีพ ครอบคลุม ความรู้เกี่ยวกับองค์กร และหน้าที่ของสมาชิกต่อองค์กร

ประสบการณ์การพยาบาลในคลินิก หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ต่อตนเองในการมีประสบการณ์ปฏิบัติการกิจกรรมการพยาบาลแก่ผู้ให้บริการในคลินิก ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยใช้กระบวนการพยาบาล ซึ่งมี 5 ขั้นตอน คือ การประเมินภาวะสุขภาพของผู้ให้บริการ การวินิจฉัยการพยาบาล การวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาล และการประเมินผลการพยาบาล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินภาวะสุขภาพของผู้ให้บริการ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ให้บริการและครอบครัว โดยการประเมินจากการตรวจร่างกาย การแปลผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ และจากรายงานของทีมสุขภาพ ครอบคลุมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม จิตวิญญาณและสภาวะการดำเนินของโรค

2. การวินิจฉัยการพยาบาล หมายถึง การสรุปหรือการตัดสินใจภาวะสุขภาพของผู้ให้บริการและครอบครัว โดยการวิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และวินิจฉัยปัญหาที่เสี่ยงและปัญหาที่เกิดขึ้นจริงได้

3. การวางแผนการพยาบาล หมายถึง การกำหนดกิจกรรมการพยาบาล และเป้าหมายของการพยาบาลเหมาะสมกับผู้ให้บริการแต่ละราย ให้ผู้ให้บริการมีส่วนร่วมในการวางแผนการพยาบาล และบันทึกแผนการพยาบาลไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

4. การปฏิบัติการพยาบาล หมายถึง การปฏิบัติการกิจกรรมการพยาบาลเหมาะสมกับผู้ให้บริการ คำนึงถึงความปลอดภัย มีความรู้ ทักษะเกี่ยวกับเทคนิคการพยาบาลและมีศิลปะในการปฏิบัติ สนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ให้บริการ ให้การพยาบาลแบบองค์รวม คำนึงถึงความต้องการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณควบคู่กันไปด้วย และบันทึกการปฏิบัติการพยาบาลไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

5. การประเมินผลการพยาบาล หมายถึง การประเมินความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมของผู้ให้บริการ ตรวจสอบประสิทธิภาพการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล ปรับแผนการพยาบาลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ติดตามและบันทึกผลการเปลี่ยนแปลงไว้อย่างต่อเนื่อง

สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชน หมายถึง สถาบันการศึกษาพยาบาลที่ดำเนินงานโดยเอกชนในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และเปิดดำเนินการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยจะช่วยให้สถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาพยาบาล ก่อนก้าวเข้าสู่บทบาทพยาบาลวิชาชีพ
2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์พยาบาล ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพแก่นักศึกษาพยาบาล
3. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ผู้บริหารฝ่ายบริการการพยาบาล จะนำมาเป็นแนวทางในการจัดเตรียมความพร้อมที่เอื้อต่อการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลวิชาชีพ